

Kharazmi University

Validation methods of resources and its challenges among sports science students of Birjand University

Rahman Marefat ¹ | Mahmood Sangari ²

1. Corresponding author, Assistant Professor, Department of Knowledge and Information Science, Faculty of Psychology Education & Head of Hiilab of Semnan University (<https://hiilab.semnan.ac.ir/>), Semnan University, Semnan, Iran, **E-mail:** rmarefat@semnan.ac.ir
2. Assistant professor, Department of Library and Information Science, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Birjand, Birjand, Iran. **E-mail:** msangari@birjand.ac.ir

Article Info	ABSTRACT
<p>Article type: Research Article</p> <p>Article history: Received 22 November 2024 Received in revised form 25 December 2024 Accepted 23 January 2025 Published online 3 June 2025</p> <p>Keywords: Resource Validation, Information Literacy, Sports Students, Birjand University.</p>	<p>Background and purpose: The present study was conducted with the aim of identifying methods of validating methods of resources among sports science students of Birjand University.</p> <p>Method: The current research was conducted with the grounded theory method and with a qualitative approach. The statistical population of the research included sports students of Birjand University and included 67 people. Data collection was done with the help of semi-structured interview. The process of conducting interviews continued until the saturation point was reached. From the 16th to the 20th interview, the obtained data were duplicated, so the researchers stopped the data collection. The simultaneous analysis of the collected data was done using coding with the help of MAX QDA version 2020 software. To determine the validity of the research, the member review method was used, and for this purpose, after the initial coding, the codes and categories were sent to at least 10 interviewees and were approved by them. In the current research, the constructionist approach is based on Grounded Theory, so the paradigm model was not presented.</p> <p>Findings: : In the axial coding of the data, a total of 6 main challenges related to the validation methods of resources of sports students present in the interviews were found, such as lack of familiarity with investigating research violations, lack of familiarity with plagiarism, lack of familiarity with plagiarism software, etc. Also, 15 core codes related to the second research question, how to accredit sports students, were obtained.</p> <p>Conclusion: teaching the method of validation of the resources is felt by sports students present in the research, and their training can reduce the challenges of validation of the resources among students and improve the method of validation of their resources.</p>
<p>Cite this article: Marefat, R., & Sangari, M. (2025). Validation methods of resources and its challenges among sports science students of Birjand University. <i>Human-Information Interaction</i>, 12(1), 1-19.</p> <p>© The Author(s). Publisher: University of Kharazmi.</p>	

Extended Abstract

Background and purpose: The present study was conducted with the aim of identifying methods of validating methods of resources among sports science students of Birjand University. In numerous classes involving students from various disciplines, a recurring challenge reported by students was their unfamiliarity with source validation methods. Students, consistently indicated a lack of knowledge on how to assess the credibility of sources. When provided with examples of valid and invalid sources, many students struggled to properly evaluate them. Some students even expressed the belief that source validation was unnecessary, emphasizing merely the importance of using sources rather than verifying their validity. The researchers focused on a specific group—sports science students at Birjand University—to investigate how these students evaluate the sources they need and what challenges they encounter in the process.

Studies suggest that students often lack the skills to assess the credibility of articles found in databases or general websites like Wikipedia and online encyclopedias (Marefat, 1401; Azarang, 1399). For printed sources, students typically consider the author's credibility, organizational affiliation, and the publisher's reputation as indicators of source reliability (Moradi, 1384). Marefat identified ten main categories related to evaluating sources, including institutional credibility, author credibility, content accuracy, observational reliability, referential validation, publication date, information distortion, credibility doubts, recognition of source credibility, and citation rate, particularly from psychology students' perspectives (Marefat, 1396).

Research by Keshavarz, Vasfi, and Sha'bani (1393) examined the credibility of internet health information and how personality traits like conscientiousness influence evaluation methods among health-medical professionals. They found that many struggle to assess quality, relying mainly on impartiality, timeliness, and author credibility. Similarly, Roozbahani and Riahi-nia (1395) highlighted that faculty members prioritize content accuracy, data reliability, logical consistency, and relevance in determining source credibility. Kader's study (Kader, 2013) on nurses identified a six-stage process for evaluating online health information, depending on skills, time, and website quality. Liu and Huang's research (2005) among Chinese students revealed that current students often base their judgments on author name, affiliation, and website reputation, whereas graduates focus more on the information's accuracy and quality.

Despite many evaluation efforts, challenges remain: first, understanding how users process unobservable information is difficult; second, differing information needs lead to varied processing approaches; and third, establishing a universal criterion for correct information processing is often impossible outside controlled environments. These issues highlight the complexity of assessing information credibility and the ongoing need for effective evaluation strategies (Liu, 2000). The main questions of the present study are:

1. What are the challenges faced by sports science students at Birjand University in evaluating their required resources?
2. How do sports science students at Birjand University evaluate their required resources?

Method: The statistical population of the present study consisted of 67 sports science students at Birjand University at the time of the research. Given the effort to collect maximum data, all 67 individuals were considered part of the research population, and no sampling was performed. Semi-structured interviews were used for data collection. In total, twenty master's students in sports science were interviewed. The interview process continued until saturation was reached, after interviewing sixteen students. From the sixteenth to the twentieth interview, the data obtained were

repetitive, and based on this, the researchers decided to stop data collection. The initial codes were placed under sub-categories and main categories. In the present study, member checking was used to determine the research's credibility. In the present study, the constructivist approach in grounded theory, as proposed by Charmaz (2014), was adopted as the basis for the work, therefore, there is no need to present a paradigmatic model. Data analysis was also performed using MAXQDA 2020 software.

Findings: Among the 67 members of the research population, a total of 20 sports science students from Birjand University were interviewed. A total of 50% of the interviewees were women (10 people), and 10 (50%) were men. Categorizes and presents the concepts and codes extracted from the interviews related to the research questions. In the axial coding of the data, a total of 6 main challenges related to the validation methods of resources of sports students present in the interviews were found, such as lack of familiarity with investigating research violations, lack of familiarity with plagiarism, lack of familiarity with plagiarism software, etc. Also, 15 core codes related to the second research question, how to accredit sports students, were obtained.

Conclusion: Interviews with the research population revealed that students in the research population face certain challenges in validating sources. They highlighted "unfamiliarity with examining research misconduct, unfamiliarity with plagiarism, unfamiliarity with plagiarism software, unfamiliarity with citation styles and citation management software, disregard for the author's academic rank, and unfamiliarity with the credibility of open-access articles" in their conversations with researchers.

These points were derived from the overall final concepts identified during the interviews, which included "unfamiliarity with how to examine research misconduct, unfamiliarity with examining research misconduct, unfamiliarity with examining plagiarism, unfamiliarity with plagiarism software, unfamiliarity with citation styles, unfamiliarity with EndNote, disregard for the author's academic rank, and unfamiliarity with the credibility of open-access articles." The findings of the present study emphasize the need for serious attention from all students, including sports science students and other students, to the issue of information credibility and quality, and the necessity of sufficient and continuous training and skills in this area. Skill training in determining the quality and credibility of sources, based on specific and strong criteria, in the form of training courses, workshops, laboratories, projects, and research, are among the immediate actions in this field.

Especially, It is suggested that to better understand the problems and provide better solutions, other qualitative and mixed methods such as foresight and videography with highly standardized checklists be conducted in more extensive and broader research to achieve more generalizable and broader results. It seems that training in source validation methods is needed for the sports science students participating in the research, and their training can reduce the challenges of source validation among students and improve their source validation methods. It is suggested that the data from this research be measured as a quantitative study among students of Birjand University and other various universities across the country.

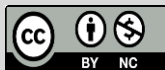
اعتباریابی منابع و چالش‌های آن در بین دانشجویان علوم ورزشی دانشگاه بیرجند

رحمان معرفت^۱، محمود سنگری^۲

۱. نویسنده مسئول، استادیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی و مسئول آزمایشگاه تعامل انسان و اطلاعات دانشگاه سمنان، سمنان، ایران. رایانامه: rmarefat@semnan.ac.ir
۲. استادیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه بیرجند، بیرجند، ایران. رایانامه: msangari@birjand.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	زمینه و هدف: پژوهش حاضر با هدف شناسایی روش‌های اعتباریابی منابع در بین دانشجویان علوم ورزشی دانشگاه بیرجند اجرا شد.
تاریخ دریافت:	روش پژوهش: پژوهش حاضر، با روش گراند تئوری و با رویکرد کیفی انجام گرفته است. جامعه آماری پژوهش شامل دانشجویان علوم ورزشی دانشگاه بیرجند و شامل ۶۷ نفر بودند. گردآوری داده‌ها با کمک مصاحبه نیمه‌ساختاریافته انجام شد. فرآیند انجام مصاحبه‌ها تا رسیدن به نقطه اشباع ادامه پیدا کرد. از مصاحبه شانزدهم تا بیستم داده‌های بدست آمده تکراری بود بر همین اساس پژوهشگران اقدام به توقف گردآوری داده‌ها نمودند. تحلیل همزمان داده‌های گردآوری شده با استفاده از کدگذاری با کمک نرم افزار مکس کیودا نسخه ۲۰۲۰ انجام شد. برای تعیین اعتبار پژوهش از روش بررسی به‌وسیله اعضای استفاده شد که برای این منظور بعد از کدگذاری اولیه، کدها و مقوله‌ها برای دست‌کم ۱۰ نفر از مصاحبه‌شوندگان ارسال شد و مورد تأیید آن‌ها قرار گرفت. در پژوهش حاضر، رهیافت ساختگریانه در گراند تئوری مبنای کار قرار گرفته است، بنابراین مدل پارادایمی ارائه نشد.
کلیدواژه‌ها: اعتباریابی منابع، سواد اطلاعاتی، دانشجویان علوم ورزشی، دانشگاه بیرجند.	یافته‌های پژوهش: در کدگذاری محوری داده‌ها، در مجموع شش چالش اصلی مرتبط با اعتباریابی دانشجویان علوم ورزشی حاضر در مصاحبه‌ها همچون عدم آشنایی با بررسی تخلفات پژوهشی، عدم آشنایی با سرقت علمی، عدم آشنایی با نرم‌افزارهای سرقت علمی و غیره بدست آمد. همچنین ۱۵ کد محوری مرتبط با پرسش دوم پژوهش، چگونگی اعتباریابی دانشجویان علوم ورزشی بدست آمد. نتیجه‌گیری: به نظر می‌رسد آموزش شیوه اعتباریابی منابع به دانشجویان علوم ورزشی حاضر در پژوهش احساس می‌شود و آموزش آنان می‌تواند چالش‌های اعتباریابی منابع را در بین دانشجویان کمتر نماید و شیوه اعتباریابی منابع آنان را بهبود بخشد.

استناد: معرفت، رحمان؛ سنگری، محمود (۱۴۰۴). اعتباریابی منابع و چالش‌های آن در بین دانشجویان علوم ورزشی دانشگاه بیرجند. *تعامل انسان و اطلاعات*، ۱(۱۲)، ۱-۱۹.

© نویسندگان.

ناشر: دانشگاه خوارزمی تهران.

مقدمه

در استاندارد دوم مهارت‌های سواد اطلاعاتی از دانشجویان انتظار می‌رود به شکل مؤثر و کارآمد به اطلاعات موردنیاز خود دست یابند. شاخص‌های عملکردی استاندارد دوم شامل انتخاب مناسب‌ترین منابع برای دسترسی به اطلاعات موردنیاز، طرح‌ریزی و اجرای راهبردهای کاوش به صورت اثربخش، و در نهایت سازمان‌دهی و اعتبارسنجی منابع اطلاعاتی به شیوه‌ای کارآمد و مؤثر است (قاسمی، ۱۳۸۵). اعتبارسنجی منابع که کمتر در منابع و متون به آن پرداخته شده است از اهمیت چشمگیری برخوردار است. شناخت اعتبار منابع اطلاعاتی بسیار مهم است. در درس‌های روش تحقیق همواره این نکته توسط مدرسان مورد توجه قرار می‌گیرد که به هر منبعی اعتماد نکنید. اکنون که به مدد فناوری‌های اطلاعاتی، اطلاعات از طریق پیام‌رسان‌های فوری و شبکه‌های اجتماعی به سهولت دسترس پذیر تر شده است، موضوع اعتبار منابع بیش‌ازپیش مورد توجه قرار گرفته است و به نظر می‌رسد که نسبت به اعتبار مطالب و منابع ارائه شده در منابع مذکور همواره باید با نوعی تردید نگاه کرد.

در بسیاری از کلاس‌های درسی که پژوهشگران حاضر با دانشجویان رشته‌های مختلف داشتند همواره یکی از چالش‌هایی که توسط دانشجویان گزارش می‌شد عدم آشنایی آنان با شیوه‌های اعتباریابی منابع بود. دانشجویان رشته‌های مختلف در مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد همواره نسبت به چگونگی اعتباریابی منابع اظهار بی‌اطلاعی می‌کردند. گاهی که در کلاس‌های درسی چند نمونه از منابع معتبر و نامعتبر باهم تلفیق شده و در اختیار دانشجویان قرار می‌گرفت، آن‌ها در اعتباریابی منابع ناتوان بودند. برخی از آنان حتی گاهی از عدم نیاز به اعتباریابی به منابع سخن می‌گفتند و صرفاً استفاده از منابع برایشان اهمیت داشت و اعتبار منابع استفاده شده چندان برایشان اهمیت نداشت. بر همین اساس، پژوهشگران پژوهش حاضر یکی از گروه‌های دانشجویی، یعنی دانشجویان علوم ورزشی دانشگاه بیرجند را به‌عنوان یک گروه از دانشجویان در دسترس، مبنا قرار دادند و به کاوش درباره این پرسش پرداختند که دانشجویان علوم ورزشی دانشگاه بیرجند چگونه منابع موردنیاز خود را ارزیابی می‌کنند و چالش‌های آنان در ارزیابی منابع موردنیازشان چیست؟ شناخت حداکثری چالش‌های دانشجویان علوم ورزشی در اعتباریابی منابع در دانشگاه بیرجند و چگونگی ارزیابی منابع توسط آنان موضوع اصلی پژوهش حاضر است.

پیشینه پژوهش

اعتبار، امری است که از اهمیت فراوانی برخوردار است. اعتباریابی منابع استفاده شده در متون علمی بی‌تردید مهم است و داده‌های پژوهشی بدون وجود اعتبار، اهمیتی ندارند. برخی شواهد و پژوهش‌ها نشان می‌دهند که در اعتباریابی منابع، چالش‌هایی برای دانشجویان وجود دارد. به نظر می‌رسد بسیاری از دانشجویان نمی‌دانند که چگونه باید اعتبار یک مقاله مرتبط با رشته خود را در پایگاه‌های اطلاعاتی و وبسایت‌های عمومی شناسایی کنند (معرفت، ۱۴۰۱). درباره منابع الکترونیکی همچون ویکی‌پدیا^۱ و دایره‌المعارف‌های اینترنتی، نیز برخی نکات مورد اشاره قرار گرفته است (آذرنگ، ۱۳۹۹). ده مقوله اصلی شامل اعتبار انجمن، اعتبار پدید آور، اعتبار محتوا، اعتبار مشاهده‌ای، اعتباریابی ارجاعی، تاریخ انتشار، تحریف اطلاعات، تردید در اعتبار، شناخت اعتبار منبع و میزان استناد به عنوان مقوله‌های اصلی مرتبط با چگونگی ارزیابی منابع اطلاعاتی و پایگاه‌های جستجو از دیدگاه دانشجویان روان‌شناسی دسته‌بندی و ارائه شده است (معرفت، ۱۳۹۶).

برخی دیگر به بررسی و شناسایی شاخص‌های اعتبار در ارتباطات علمی در زمینه مطالعه و استناد از دیدگاه اعضای هیئت علمی دانشگاه خوارزمی پرداختند. یافته‌های پژوهش این پژوهشگران نشان داد که «هم در زمینه مطالعه و هم در زمینه استناد، دقت و درستی محتوای مقاله نوشته شده، معتبر بودن داده‌های به کارگرفته شده در مقاله، منطقی بودن استدلال‌های نویسندگان در مقاله و ارتباط موضوعی مقاله به حوزه کاری فرد، مهمترین فاکتورهایی هستند که اعضای هیئت علمی در هنگام ارزیابی اعتبار اطلاعات یک منبع در نظر می‌گیرند و با توجه به این فاکتورها و بررسی این عوامل آن منبع

^۱. Wikipedia

را معتبر می‌دانند». پژوهش آنان از این حیث اهمیت دارد که دیدگاه اعضای هیئت علمی در خصوص نحوه ارزیابی و ارزیابی اطلاعات یک منبع را ارائه می‌دهد. به نظر می‌رسد که توجه به موضوع اعتبار اطلاعات به عنوان یکی از چالش‌های دانشجویان و اعضای هیأت علمی همواره مطرح است (روزبهانی و ریاحی‌نیا، ۱۳۹۵).

برخی پژوهشگران به بررسی میزان اعتبار منابع اطلاعات سلامت موجود در اینترنت و تأثیر ویژگی شخصیتی وجدانگرایی بر نوع ارزیابی این منابع در بین کاربران دانشگاهی حوزه‌های بهداشتی-پزشکی پرداختند. یافته‌های آنان نشان داد که جامعه مورد بررسی مشکلاتی در تعیین کیفیت و اعتبار اطلاعات و نیز بازیابی سریع اطلاعات داشتند. بیش از نیمی از نمونه در این پژوهش، اطلاعات بهداشتی و پزشکی موجود در اینترنت را همیشه یا بیشتر اوقات معتبر می‌دانستند. مهمترین معیار ارزیابی کیفی از سوی نمونه مورد بررسی بیطرفی و سپس روزآمدی و اعتبار نویسنده بوده است (کشاورز، وصفی و شعبانی، ۱۳۹۳).

اما تجربه تدریس و گفتگو با دانشجویان رشته‌های مختلف، به پژوهشگران حاضر نشان داده است که آنها معمولاً با اعتباریابی منابع بیگانه‌اند. گرچه، به نظر می‌رسد در مورد منابع چاپی از روی اعتبار نویسنده، وابستگی سازمانی نویسنده، اعتبار ناشر یا تولید کننده اثر می‌توان به اعتبار اثر آگاهی یافت (مرادی، ۱۳۸۴).

کشاورز در مطالعه خود پس از توصیف چالش‌های عمده در محیط وب، به مفهومی تحت عنوان سواد وب و مهم‌ترین معیارهای ارزیابی منابع شامل معیارهای پنج‌گانه صلاحیت، دقت، بی‌طرفی، روزآمدی و پوشش و نیز توجه ویژه به تفکر انتقادی در ارزیابی منابع اطلاعاتی را خاطر نشان می‌کند (کشاورز، ۲۰۱۴).

کادر^۱، در پژوهشی که به روش گراند تئوری در دو مرحله ارزیابی پرستاران از کیفیت اطلاعات بهداشتی و پرستاری اینترنت مورد بررسی قرار گرفت. مصاحبه‌های نیمه‌ساختار یافته و گروه‌های تمرکز از روش‌شناسی‌های این پژوهش عنوان شده‌اند. روش‌های ارزیابی به عواملی مانند مهارت‌های ارزیابی پرستاران، زمان موجود و سطح اطلاعات وبگاه‌ها بستگی داشته است. ارزیابی پرستاران شامل شش مرحله بود که عبارتند از ارزیابی کاربرپسندی، ظاهر و پدیدآورندگان، ارتباط با کار پرستاران، بررسی شواهد و راهبردهای بررسی متقابل (کادر، ۲۰۱۳).

در پژوهشی که بین دانشجویان چینی به منظور بررسی اعتبار اطلاعات دانشجویان توسط لیبو و هوانگ^۲ انجام شد، نتایج نشان داد که دانشجویان در حال تحصیل اغلب نام نویسنده، وابستگی نویسنده و شهرت وبسایت برای ارزیابی‌شان ملاک بود و در مقابل دانشجویانی که فارغ‌التحصیل شده بودند، به صحت و کیفیت اطلاعات تکیه می‌کنند (لیبو و هوانگ، ۲۰۰۵).

گاهی سه چالش هنگام ارزیابی کارایی پردازش اطلاعات وجود دارد. اولاً، بررسی نحوه پردازش اطلاعات توسط کاربران اطلاعات در صورتی که اطلاعات زیربنایی غیرقابل مشاهده باشد، بسیار مشکل است، همانطور که معمولاً چنین است. دوم، اینکه کدام اطلاعات جمع آوری شود، اغلب یک انتخاب است. در نتیجه، ممکن است به نظر برسد که افراد مختلف اطلاعات را متفاوت پردازش می‌کنند، نه به این دلیل که مهارت‌های پردازشی متفاوتی دارند، بلکه به این دلیل که مجموعه‌های اطلاعاتی متفاوتی دارند. سوم، ارزیابی خطاها، نیازمند یک معیار است. به عبارت دیگر، روش «صحیح» برای پردازش یک قطعه اطلاعات داده شده چیست؟ اگرچه اغلب می‌توان یک معیار را در آزمایشگاه ایجاد کرد (مانند پاسخ صحیح به یک آزمایش)، اما معمولاً در دنیای واقعی یک معیار وجود ندارد (لیبو^۳، ۲۰۰۰).

پرسش اصلی پژوهش حاضر عبارت است از:

۱. چالش‌های دانشجویان علوم ورزشی دانشگاه بیرجند در ارزیابی منابع مورد نیازشان کدامند؟
۲. دانشجویان علوم ورزشی دانشگاه بیرجند چگونه منابع مورد نیاز خود را ارزیابی می‌کنند؟

¹ Cader

² Liu & Huang

³ Liu

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نوع کاربردی است که با روش گراند تئوری به‌عنوان یکی از انواع روش‌های کیفی انجام گرفته است. از این روش برای شناخت بیشتر دربارهٔ موضوع استفاده می‌شود (کرسول^۱، ۲۰۰۳). چارمز^۲ نیز گراند تئوری را روشی کیفی می‌داند که بر پایهٔ ایجاد چارچوب‌ها و یا نظریه‌های مفهومی از طریق تحلیل استقرایی از داده‌ها متمرکز است (چارمز^۳، ۲۰۰۶). روش پژوهش گراند تئوری یا نظریه برخاسته از داده‌ها یکی از پرکاربردترین و شناخته‌شده‌ترین روش تحقیق در مطالعات کیفی است و محققان برای فهم پدیده‌های مورد مطالعه در بافت طبیعی و پاسخ به سؤالات پیچیده، با اتخاذ رویکرد کیفی از روش نظریه برخاسته از داده‌ها استفاده می‌کنند و یافته‌های حاصل برای مفهوم‌پردازی کشف و شناسایی مسئله، نظریه‌پردازی دربارهٔ پدیده مورد مطالعه، تعمیم و پیش‌بینی رخدادها و در یک کلام برای ترویج و اشاعهٔ علم به کار می‌رود (مک کان و پالاسک^۴، ۲۰۲۳). پژوهش حاضر به دنبال شناخت مسئله است و بنابراین به سراغ روش گراند تئوری رفته است.

جامعهٔ آماری پژوهش حاضر، دانشجویان علوم ورزشی دانشگاه بیرجند بودند که در زمان انجام پژوهش، ۶۷ نفر بودند. با توجه به اینکه تلاش شد تا حداکثر داده‌ها گردآوری شود تمام ۶۷ نفر جزو اعضای جامعه پژوهش قلمداد شد و نمونه‌گیری انجام نشد. تلاش شد در مصاحبه‌ها، تناسب تعداد زنان و مردان مصاحبه‌شونده مورد توجه قرار گیرد. برای گردآوری داده‌ها از مصاحبهٔ نیمه‌ساختاریافته استفاده شد. تحلیل هم‌زمان داده‌ها از همان داده‌های گردآوری‌شده در مصاحبه‌های اولیه آغاز شد. در مجموع با بیست دانشجوی کارشناسی ارشد علوم ورزشی مصاحبه شد. فرآیند انجام مصاحبه‌ها تا رسیدن به نقطه اشباع، بعد از مصاحبه با شانزده نفر از دانشجویان ادامه پیدا کرد. از مصاحبه شانزدهم تا بیستم داده‌های به‌دست‌آمده تکراری بود بر همین اساس پژوهشگران اقدام به توقف گردآوری داده‌ها نمودند. در پژوهش حاضر، با استفاده از برنامهٔ ضبط صدا، مصاحبه‌ها ضبط شد. بلافاصله پس از گردآوری داده، مصاحبه‌های انجام‌گرفته، در نرم‌افزار ورد تایپ شدند. بعد از ویرایش و بازبینی، کدهای اولیه استخراج شدند. سپس، کدهای اولیه در ذیل مقوله‌های فرعی و اصلی قرار گرفتند. برای تعیین روایی و پایایی داده‌های پژوهش کیفی معیارهای مختلفی وجود دارد. به‌عنوان مثال، لینکلن و گوبا^۵ (۲۰۰۰) چهار معیار قابلیت اعتمادپذیری، اعتبارپذیری، انتقال‌پذیری، و تأیید پذیری را پیشنهاد کردند. هومن نیز معیارهایی چون بررسی به‌وسیلهٔ اعضاء، کسب اطلاع از همگنان، بررسی از طریق اجماع سه‌سویه و نظایر آن‌ها را بیان کرده است (هومن، ۱۳۹۰). در پژوهش حاضر برای تعیین اعتبار پژوهش از روش بررسی به‌وسیلهٔ اعضاء استفاده شد که برای این منظور بعد از کدگذاری اولیه، کدها و مقوله‌ها برای دست‌کم ۱۰ نفر از مصاحبه‌شوندگان ارسال شد و مورد تأیید آن‌ها قرار گرفت. در پژوهش حاضر، رهیافت ساختگرایانه در گراند تئوری که چارمز (۲۰۱۴) مطرح کرده مبنای کار قرار گرفته است، بنابراین نیازی به ارائهٔ مدل پارادایمی نیست. تحلیل داده‌ها نیز با کمک نرم‌افزار مکس کیودا نسخه ۲۰۲۰ استفاده شد.

در شکل ۱، به‌صورت نمونه، تصویری از تحلیل داده‌ها به کمک نرم‌افزار مکس کیودا نسخه ۲۰۲۰ آورده شده است.

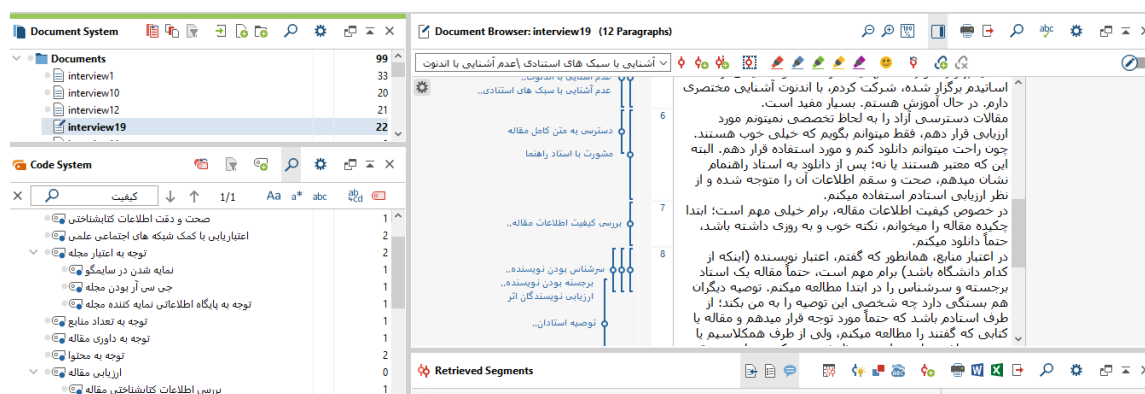
¹ Creswell

² Charmaz (Kathleen Marian Charmaz 1939—2020)

³ Charmaz

⁴ McCann and Polacsek

⁵ Lincoln and Guba

شکل شماره ۱. تصویری از تحلیل داده‌ها به کمک نرم‌افزار مکس کیودا نسخه ۲۰۲۰

یافته‌های پژوهش

از میان ۶۷ نفر عضو جامعه پژوهش، در مجموع با ۲۰ نفر از دانشجویان علوم ورزشی دانشگاه بیرجند مصاحبه شد. جدول ۱، وضعیت مصاحبه‌شوندگان به لحاظ جنسیت را نمایش می‌دهد.

جدول ۱. وضعیت مصاحبه‌شوندگان به لحاظ جنسیت

ردیف	جنسیت مصاحبه‌شوندگان				
	مجموع	مرد		زن	
		درصد	تعداد	درصد	تعداد
۱	۲۰	۵۰	۱۰	۵۰	۱۰

۵۰ درصد مصاحبه‌شوندگان، زن (۱۰ نفر) بودند و دانشجویان مرد حاضر در مصاحبه نیز ۱۰ نفر (۵۰ درصد) بودند. برای شناسایی چالش‌ها و چگونگی اعتباریابی منابع، با دانشجویان علوم ورزشی دانشگاه بیرجند مصاحبه به عمل آمد. مدت‌زمان انجام مصاحبه به‌طور میانگین در مورد هر نفر ۴۵ دقیقه بود. تمام مصاحبه‌ها با هماهنگی قبلی با دانشجویان و در محل دانشکده انجام گرفته بود. بعد از پیاده‌سازی مصاحبه‌ها، فرایند کدگذاری آغاز شد. برای کدگذاری داده‌ها از سه نوع کدگذاری باز و محوری و گزینشی استفاده شد. در جدول ۲، نمونه مفاهیم استخراج‌شده از گفتگوهای انجام‌شده با مصاحبه‌شوندگان آورده شده است.

جدول ۲. نمونه مفاهیم استخراج‌شده از صحبت‌های مصاحبه‌شوندگان

ردیف	نمونه کدها	ردیف	نمونه کدها
۱	بررسی اطلاعات کتابشناختی مقاله	۱۷	وابستگی سازمانی نویسنده
۲	بررسی بخش نتیجه‌گیری مقاله	۱۸	استفاده از شبکه‌های اجتماعی
۳	بررسی چارک مقاله	۱۹	توجه به اعتبار مجله
۴	بررسی چکیده مقاله	۲۰	توجه به پایگاه اطلاعاتی نمایه‌کننده مجله
۵	بررسی ضریب تأثیر مقاله	۲۱	جی سی آر ^۱ بودن مجله
۶	بررسی کیفیت اطلاعات مقاله	۲۲	نمایه شدن در سایمگو ^۲
۷	ارزیابی نویسندگان اثر	۲۳	توجه به اعتبار ناشر
۸	ساختگی نبودن اسامی	۲۴	توجه به انسجام و ساختار نگارشی منابع
۹	جعلی نبودن نویسنده	۲۵	توجه به تعداد منابع
۱۰	ساختگی نبودن وابستگی سازمانی نویسندگان	۲۶	توجه به تناسب اهداف با سؤالات
۱۱	صلاحیت نویسندگان	۲۷	توجه به داوری مقاله

^۱. JCR= Journal Citation Report

^۲. Scimago

۱۲	برجسته بودن نویسنده	۲۸	توجه به روزآمدی منابع
۱۳	تخصص نویسنده	۲۹	بررسی عنوان اثر
۱۴	توصیه استادان	۳۰	توجه به محتوا در اثر
۱۵	رتبه دانشگاهی نویسنده	۳۱	دسترسی به متن کامل مقاله
۱۶	سرشناس بودن نویسنده	۳۲	صحت و دقت اطلاعات کتابشناختی

در جدول ۳، مفاهیم و کدهای مستخرج از مصاحبه‌ها و مرتبط با پرسش اول پژوهش، یعنی چالش‌های اعتباریابی از دیدگاه دانشجویان علوم ورزشی حاضر در جامعه پژوهش درج شده است.

جدول ۳. مفاهیم و کدهای مستخرج از مصاحبه‌ها و مرتبط با پرسش اول پژوهش (چالش‌های اعتباریابی)

ردیف	کد محوری	مفاهیم	نمونه شاهد	کد مصاحبه
۱	عدم آشنایی با بررسی	عدم آشنایی با نحوه بررسی تخلفات پژوهشی	در بررسی تخلفات پژوهشی و سرقت علمی اطلاعاتی ندارم و با نرم‌افزارهای این حوزه هم کار نکردم.	مصاحبه ۱
	تخلفات پژوهشی	عدم آشنایی با بررسی تخلفات پژوهشی	درباره بررسی تخلفات پژوهشی و سرقت علمی اطلاعاتی دارم ولی خیلی کم است و با یکی از نرم‌افزارهای این حوزه هم کار کرده‌ام که دانشگاه ما هم اشتراک آن را گرفته (آپنتیکت). کار باهاش خیلی ساده است. اما تسلط ندارم.	مصاحبه ۱۹
۲	عدم آشنایی با سرقت علمی	عدم آشنایی با بررسی سرقت علمی	در بررسی تخلفات پژوهشی و سرقت علمی اطلاعاتی ندارم و با نرم‌افزارهای این حوزه هم کار نکردم.	مصاحبه ۱
	عدم آشنایی با نرم‌افزارهای سرقت علمی	عدم آشنایی با نرم‌افزارها سرقت علمی	در بررسی تخلفات پژوهشی و سرقت علمی اطلاعاتی ندارم و با نرم‌افزارهای این حوزه هم کار نکردم.	مصاحبه ۱
۳	عدم آشنایی با نرم‌افزارهای سرقت علمی	عدم آشنایی با نرم‌افزارها سرقت علمی	با نرم‌افزارهای سرقت علمی آشنایی ندارم. البته جدیداً مقاله‌ای خواسته باشی برای مجله‌ای بفرستی، ابتدای امر از تو می‌خواهند که میزان همانندجویی را طی نامه‌ای برایشون ارسال کنی، من آشنا هستم و استفاده می‌کنم.	مصاحبه ۱۰
	عدم آشنایی با سبک‌های استنادی	عدم آشنایی با سبک‌های استنادی	برای ارزیابی منبع اطلاعاتی و سرقت علمی با استفاده از نرم‌افزارهای تخلفات پژوهشی در ایران و خارج از کشور، با این نرم‌افزارها کار نکردم و آشنایی ندارم.	مصاحبه ۱۲
۴	عدم آشنایی با سبک‌های استنادی	عدم آشنایی با سبک‌های استنادی	در مورد سبک‌های استنادی، اطلاعات زیادی ندارم.	مصاحبه ۱
	عدم آشنایی با سبک‌های استنادی	عدم آشنایی با سبک‌های استنادی	با سبک‌های استنادی آشنایی زیادی ندارم. در درس‌های روش تحقیق کمتر به آن پرداخته شده است.	مصاحبه ۱۹
۴	عدم آشنایی با سبک‌های استنادی	عدم آشنایی با سبک‌های استنادی	نرم‌افزارهای مدیریت استناد آشنا نیستم، در کارگاه اندنوت شرکت کردم، تازه می‌خوام استفاده کنم.	مصاحبه ۸
	عدم آشنایی با سبک‌های استنادی	عدم آشنایی با سبک‌های استنادی	صحت و دقت منابع در ورود صحیح آن‌ها، برام	مصاحبه ۱

	ملاک نیست، یعنی تا الان به آن‌ها توجه نکرده‌ام، در کل به نحوه ورود اطلاعات و فرمت‌های استناددهی آشنایی آن‌چنان ندارم.	عدم آشنایی با سبک‌های استنادی و نرم‌افزارهای مدیریت استناد	
مصاحبه ۱۰	صحت و دقت اطلاعات کتابشناختی برام مهم نیست. توجه نمی‌کنم.		
مصاحبه ۱۹	در مورد سبک‌های استنادی، اطلاعات زیادی ندارم، فقط در دوران تحصیل (ترم سوم هستم)؛ یک کارگاه که توسط یکی از اساتیدم برگزار شده، شرکت کردم، با اندنوت آشنایی مختصری دارم. در حال آموزش هستم. بسیار مفید است.	عدم آشنایی با اندنوت	
مصاحبه ۱	در مورد سبک‌های استنادی، اطلاعات زیادی ندارم، فقط در دوران تحصیل (ترم سوم هستم)؛ یک کارگاه که توسط یکی از اساتیدم برگزار شده، شرکت کردم، با اندنوت آشنایی مختصری دارم. در حال آموزش هستم. بسیار مفید است.		
مصاحبه ۸	نرم‌افزارهای مدیریت استناد آشنا نیستم، در کارگاه اندنوت شرکت کردم، تازه می‌خوام استفاده کنم.		
مصاحبه ۱۲	در ارزیابی آثار و مقاله‌ها، رتبه نویسنده یا نویسندگان بی‌تأثیر است.	اهمیت نداشتن رتبه علمی نویسنده	
مصاحبه ۱۹	رتبه نویسنده و دانشگاهی که نویسنده یا نویسندگان اثر پژوهشی را چاپ کرده‌اند، برای من مهم نیست؛ مهم‌ترین بخش برای ارزیابی، محتوا هست و اینکه موضوع جالبی باشد که بتوانم در کارهایم از آن استفاده یا از آن ایده بگیرم.	عدم توجه به رتبه علمی نویسنده	۵
مصاحبه ۱	مقالات دسترسی آزاد را به لحاظ تخصصی نمی‌توانم مورد ارزیابی قرار دهم، فقط می‌توانم بگویم که خیلی خوب هستند. چون راحت می‌توانم دانلود کنم و مورد استفاده قرار دهم. البته این که معتبر هستند یا نه؛ پس از دانلود به استاد راهنمایم نشان می‌دهم، صحت و سقم اطلاعات آن را متوجه شده و از نظر ارزیابی استادم استفاده می‌کنم.	عدم آشنایی با اعتبار مقالات دسترسی آزاد	۶

در جدول ۴، مفاهیم و کدهای مستخرج از مصاحبه‌ها و مرتبط با پرسش دوم پژوهش، یعنی شیوه اعتباریابی منابع توسط دانشجویان تربیت‌بدنی دانشگاه بیرجند دسته‌بندی و ارائه شده است.

جدول ۴. مفاهیم و کدهای محوری مستخرج از مصاحبه‌ها و مرتبط با پرسش دوم پژوهش (شیوه اعتباریابی)

ردیف	کد محوری	مفاهیم	نمونه شاهد	کد مصاحبه
		بررسی اطلاعات کتابشناختی مقاله	در انتها هم نتیجه‌گیری را می‌خوانم، مقاله و کار پژوهشی مناسبی باشد، دانلود کرده و برای کار کلاسی یا پایان‌نامه‌ام از آن استفاده می‌کنم.	۱
		بررسی بخش نتیجه‌گیری مقاله	در مورد مقاله هم تنها بررسی اطلاعات کتابشناختی برام مهم هستند.	۱۰
		بررسی چارک مقاله	در مورد مقاله، پس‌ازاینکه کدام ناشر منتشر کرده، ضریب تأثیر و چارک مجله برام مهم است.	۱
		بررسی چارک مقاله	ضریب تأثیر و در کدام چارک باشند. البته این هم با توضیحاتی که شما دادید، مفهومشان را فهمیدم. ولی برام مهم هستند که کیو وان باشد و در کدام پایگاه اطلاعاتی نمایه شوند.	۱۰
			در مورد بررسی اطلاعات کتابشناختی و حوزه علم‌سنجی نیز فقط بحث چارک مجلات و شناسه اچ ایندکس مجله مدنظر است که خیلی هم برام مهم است.	۱۲
			در مورد مقاله، پس‌ازاینکه کدام ناشر منتشر کرده، ضریب تأثیر و چارک مجله مهم است (بیشتر کیو وان را چک می‌کنم و بهشون اعتماد دارم).	۱۹
	ارزیابی مقاله		در خصوص کیفیت اطلاعات مقاله، برام خیلی مهم است؛ ابتدا چکیده مقاله را می‌خوانم، نکته خوب و به‌روزی داشته باشد، حتماً دانلود می‌کنم.	۱
		بررسی چکیده مقاله	بخش‌های محتوا را که من چک می‌کنم ابتدا چکیده است؛ بعد روش‌شناسی. در ابتدای امر که مقاله را می‌خواهم بخوانم، فقط چکیده را مطالعه می‌کنم، مناسب بود به سراغ روش‌شناسی می‌روم.	۱۲
			ابتدا چکیده را مطالعه می‌کنم، در مرحله دوم، به سراغ روش‌شناسی رفته و مورد ارزیابی قرار می‌دهم؛ در انتها هم نتیجه‌گیری را می‌خوانم، مقاله و کار پژوهشی مناسبی باشد، دانلود کرده و برای کار کلاسی یا پایان‌نامه‌ام از آن استفاده می‌کنم.	۱۹
			در مرحله دوم، به سراغ روش‌شناسی رفته و مورد ارزیابی قرار می‌دهم.	۱
		بررسی روش‌شناسی مقاله	بخش‌های محتوا را که من چک می‌کنم ابتدا چکیده است؛ بعد روش‌شناسی و در انتها هم نتیجه‌گیری. در ابتدای امر که مقاله را می‌خواهم بخوانم، فقط چکیده را مطالعه می‌کنم، مناسب بود به سراغ روش‌شناسی می‌روم.	۱۲
			به سراغ روش‌شناسی می‌روم.	۱۶
			در مورد مقاله، پس از اینکه کدام ناشر منتشر کرده، ضریب تأثیر و چارک مجله برام مهم است.	۱
		بررسی ضریب تأثیر مقاله	ضریب تأثیر و چارک مجله برایم مهم است اگر مجله کیو وان باشد.	۴
		بررسی کیفیت اطلاعات مقاله	کیفیت اطلاعات مقاله، برام خیلی مهم است؛ کیفیت مقاله را با خواندن چک می‌کنم.	۴
		مقاله	کیفیت اطلاعات مقاله، برام خیلی مهم است؛ ابتدا چکیده مقاله را	مصاحبه

۱

۱۹	میخوانم، نکته خوب و به روزی داشته باشد، حتماً دانلود میکنم.	
مصاحبه ۱۰	با این تصور که مقاله داوری شده است؛ رو همین محور من هم تأیید میکنم که نام نویسنده ساختگی نیست.	ارزیابی نویسندگان اثر
مصاحبه ۱۹	همانطور که گفتم، اعتبار نویسنده (اینکه از کدام دانشگاه باشد) برام مهم است، حتماً مقاله یک استاد برجسته و سرشناس را در ابتدا مطالعه میکنم.	
مصاحبه ۱۱	در مورد ساختگی نبودن اسامی و وابستگی سازمانی نویسندگان هم باید چک کنم.	ساختگی نبودن اسامی
مصاحبه ۱۰	در مورد اینکه چک کنم بینم نام نویسنده فیک نباشه، یا از طریق شبکههای اجتماعی، و یا صلاحیت نویسندگان و یا نویسنده این کار را باید انجام دهم.	جعلی نبودن نویسنده
مصاحبه ۱۵	ساختگی نبودن اسامی و وابستگی سازمانی نویسندگان را مورد بررسی قرار می دهم و چک کنم. مثلاً به سایت نویسندگان سر می زنم و پروفایل آن‌ها را چک می کنم.	ساختگی نبودن وابستگی سازمانی نویسندگان
مصاحبه ۱۲	صلاحیت نویسندگان را بررسی می کنم ببینم متخصص این حوزه هستند یا نه.	صلاحیت نویسندگان
مصاحبه ۱	درباره اعتبار منابع، همانطور که گفتم، اعتبار نویسنده (اینکه از کدام دانشگاه باشد) برام مهم است، حتماً مقاله یک استاد برجسته و سرشناس را در ابتدا مطالعه میکنم.	ارزیابی نویسندگان اثر
مصاحبه ۱	درباره اعتبار منابع، همانطور که گفتم، اعتبار نویسنده (اینکه از کدام دانشگاه باشد) برام مهم است، حتماً مقاله یک استاد برجسته و سرشناس را در ابتدا مطالعه میکنم.	۲ برجسته بودن نویسنده اثر
مصاحبه ۱۹	همانطور که گفتم، اعتبار نویسنده (اینکه از کدام دانشگاه باشد) برام مهم است، حتماً مقاله یک استاد برجسته و سرشناس را در ابتدا مطالعه میکنم.	
مصاحبه ۱۰	میزان تخصصگرایی نویسنده در آن حوزه موضوعی خیلی برام مهم هست.	
مصاحبه ۱۰	به میزان تخصص فرد نگاه میکنم.	تخصص نویسنده
مصاحبه ۱۹	تخصص نویسنده در آن حوزه موضوعی برام خیلی مهم است.	
مصاحبه ۲۰	در مرحله اول، همان تخصص نویسنده برام مهم است که در ذیل اسمش در مقاله نوشته شده است.	
مصاحبه ۱	تخصص نویسنده در آن حوزه موضوعی برام خیلی مهم است.	
مصاحبه ۱	توصیه دیگران هم بستگی دارد چه شخصی این توصیه را به من بکند؛ از طرف استادم باشد که حتماً مورد توجه قرار میدهم و مقاله یا کتابی که گفتند را مطالعه میکنم، ولی از طرف همکلاسیم یا دوستی باشد، با وسواس به نظرش توجه کرده، نیازمند تحقیق و تفحص هستم.	توصیه استادان
مصاحبه ۱۹	توصیه دیگران هم بستگی دارد چه شخصی این توصیه را به من بکند؛ از طرف استادم باشد که حتماً مورد توجه قرار میدهم و مقاله یا کتابی که گفتند را مطالعه میکنم، ولی از طرف همکلاسیم یا دوستی باشد، با وسواس به نظرش توجه کرده، نیازمند تحقیق و تفحص	

مصاحبه ۱۰	چک میکنم که در جی.سی.آر باشد و گرنه در سایمگو هم نگاه میکنم. مابقی رو بهشون توجه نمیکنم.	جی سی آر بودن مجله نمایه شدن در سایمگو		
مصاحبه ۱	ناشر برام اهمیت زیادی دارد. یک منبع اطلاعاتی توسط چه ناشری منتشر شده است، بیشتر از بقیه برام مهم است.			
مصاحبه ۱۰	در مورد کتاب و وبسایت خیلی برام مهم هست که ناشر آن چه فرد یا سازمانی است. ناشر معتبر یا فرد معتبر و شناخته شده‌ای، مسلماً اعتبار دارد و مورد قبول همگی هست. به پژوهش اطمینان میکنم و دانلود کرده و مطالعه میکنم.			
مصاحبه ۱۲	اولویت من برای انتخاب یک اثر پژوهشی، ناشر اثر خیلی برام مهم است؛ مثلاً یک کتابی که توسط اشپرینگر منتشر شده باشد؛ حتماً مطالعه میکنم که در حوزه کاری من باشد؛ یا در مورد کتابهای فارسی، ناشران دانشگاهی را بیشتر مدنظر قرار میدهم.	توجه به اعتبار ناشر	توجه به اعتبار ناشر	۵
مصاحبه ۱۲	در مورد مجله بحث اعتبار مجله است که یکی از آیتمهای آن ناشر آن مجله است. ناشر معتبر و شناخته شده باشد چه مجله داخلی باشد یا خارج از کشور منتشر شده باشد. زمانی که ناشر معتبر باشد، وبسایت مجله را دیگر چک نمیکنم چون بهش اطمینان دارم.			
مصاحبه ۱۹	ناشر برام اهمیت زیادی دارد. یک منبع اطلاعاتی توسط چه ناشری منتشر شده است، بیشتر از بقیه برام مهم است.			
مصاحبه ۱	در بررسی اطلاعات و محتوا، به انسجام و ساختار نگارشی توجه میکنم. تناسب محتوا و عنوان را چک کرده و اهداف با سؤالات را نیز مورد ارزیابی قرار میدهم که درست به سؤالات پاسخ گفته شده است یا خیر.			
مصاحبه ۱۲	انسجام و ساختار نگارشی را هم مدنظر قرار میدهم که متنی که انسجام نداشته باشد و از لحاظ نگارشی هم برام سخت نوشته شده باشد را مطالعه نمیکنم، اگر کسی هم از من پرسید، پیشنهاد نمیدهم	توجه به انسجام و ساختار نگارشی منابع	توجه به انسجام و ساختار نگارشی منابع	۶
مصاحبه ۱۹	به انسجام و ساختار نگارشی توجه میکنم. محتوا و عنوان را چک میکنم نتیجه گیری را مطالعه میکنم و پیشنهادهای پژوهشی که در انتهای مقاله آمده است را چک کرده و ازشون ایده میگیرم.			
مصاحبه ۱۰	البته تعداد منابع استفاده شده هم مهم است. هم به لحاظ کیفی و هم کمی.	توجه به تعداد منابع	توجه به تعداد منابع	۷
مصاحبه ۱	اهداف با سؤالات را نیز مورد ارزیابی قرار میدهم که درست به سؤالات پاسخ گفته شده است یا خیر.	توجه به تناسب اهداف با سؤالات	توجه به تناسب اهداف با سؤالات	۸
مصاحبه ۱۰	با این تصور که مقاله داوری شده است؛ رو همین محور من هم تأیید می‌کنم که نام نویسنده ساختگی نیست.	توجه به داوری مقاله	توجه به داوری مقاله	۹
مصاحبه ۱۴	فقط سعی می‌کنم به روزآمدی منابع توجه کنم.			
مصاحبه ۱۰	روزآمدی اطلاعات و انسجام و ساختار نگارشی در اولویت کارم هست. به این دو مورد در زمان ارزیابی براساس محتوای آثار توجه میکنم.	توجه به روزآمدی منابع	توجه به روزآمدی منابع	۱۰
مصاحبه ۱۰	به روزآمدی منابع توجه میکنم.			
مصاحبه	روزآمدی اطلاعات در ارزیابی خیلی برام مهم است و براساس این			

۱۲	روزآمدی ترقیب می‌شوم که متن را دانلود و مورد استفاده قرار دهم.			
مصاحبه	فقط روزآمدی منابع را چک می‌کنم و به اینکه در ورود اطلاعات چه در متن یا انتهای متن ایرادی وجود دارد، نیازی نمی‌بینم.			
۱۲				
مصاحبه	در بررسی عنوان اثر حساس هستم. حتما باید عنوان را بررسی کنم.			
۱		بررسی عنوان اثر	توجه به	۱۱
مصاحبه	تناسب محتوا به عنوان را چک می‌کنم.		عنوان اثر	
۱				
مصاحبه	محتوا در ارزیابی مهم است. با محتوا است که به کار ارزیابی می‌پردازیم. حتما محتوا را من چک می‌کنم	توجه به محتوا در اثر	توجه به	۱۲
۱۴			محتوای اثر	
مصاحبه	دسترسی به متن کامل مقاله در اعتبار مجله و ارزیابی آن خیلی مهم است و فایده دارد؛ متن کامل را که داشته باشیم، از همان ابتدا تا انتها را مطالعه و مورد ارزیابی قرار می‌دهیم.			
۱۲				
مصاحبه	مقالات دسترسی آزاد را به لحاظ تخصصی نمیتونم مورد ارزیابی قرار دهم، فقط میتونم بگویم که خیلی خوب هستند. چون راحت میتونم دانلود کنم و مورد استفاده قرار دهم.	دسترسی به متن کامل مقاله	دسترسی به	۱۳
۱۹			مقاله	
مصاحبه	دسترسی به متن کامل مقاله، از تمام جهات میتواند مفید فایده باشد برای ارزیابی اعتبار آن منبع. به غیر از چکیده، سایر بخشهای مقاله را هم مطالعه می‌کنم.			
۱۹				
مصاحبه	صحت و دقت اطلاعات کتابشناختی چک میشود، ولی در درجه دوم است.	صحت و دقت اطلاعات کتابشناختی	صحت و	۱۴
۱۲			اطلاعات کتابشناختی	
مصاحبه	مقالات دسترسی آزاد را به لحاظ تخصصی نمیتونم مورد ارزیابی قرار دهم، فقط میتونم بگویم که خیلی خوب هستند. چون راحت میتونم دانلود کنم و مورد استفاده قرار دهم. البته این که معتبر هستند یا نه؛ پس از دانلود به استاد راهنما نشان میدهم، صحت و سقم اطلاعات آن را متوجه شده و از نظر ارزیابی استادم استفاده می‌کنم.	مشورت با استاد راهنما	مشورت با	۱۵
۱			استاد راهنما	
مصاحبه	برای بررسی اعتبار حتما با استاد راهنمایم مشورت می‌کنم. یعنی ابتدا به استاد راهنما نشان می‌دهم و نظر او را می‌پرسم.			
۱۹				

بحث و نتیجه‌گیری

در مصاحبه‌های صورت گرفته با جامعه پژوهش مشخص شد که دانشجویان حاضر در جامعه پژوهش برخی چالش‌ها در اعتباریابی منابع را دارند. آن‌ها «عدم آشنایی با بررسی تخلفات پژوهشی، عدم آشنایی با سرقت علمی، عدم آشنایی با نرم افزارهای سرقت علمی، عدم آشنایی با سبک‌های استنادی و نرم افزارهای مدیریت استناد، عدم توجه به رتبه علمی نویسنده و عدم آشنایی با اعتبار مقالات دسترسی آزاد» را در گفتگوی خود با پژوهشگران مورد توجه قرار دادند که از مجموع مفهوم نهایی شناسایی شده در جریان مصاحبه‌ها یعنی، «عدم آشنایی با نحوه بررسی تخلفات پژوهشی، عدم آشنایی با بررسی تخلفات پژوهشی، عدم آشنایی با بررسی سرقت علمی، عدم آشنایی با نرم افزارهای سرقت علمی، عدم آشنایی با سبک‌های استنادی، عدم آشنایی با آندنوت، اهمیت نداشتن رتبه علمی نویسنده و عدم آشنایی با اعتبار مقالات دسترسی آزاد» بدست آمدند. یافته‌های پژوهش حاضر با پژوهش کشاورز، وصفی و شعبانی (۱۳۹۳) و معرفت (۱۳۹۶) همسوست.

به عنوان مثال یکی از مصاحبه‌شوندگان (مصاحبه کد ۱) اشاره می‌کند که «در بررسی تخلفات پژوهشی و سرقت علمی اطلاعاتی ندارم و با نرم‌افزارهای این حوزه هم کار نکرده‌ام» و همچنین فرد دیگری (مصاحبه کد ۱۰) بیان می‌کنند که «با نرم‌افزارهای سرقت علمی آشنایی ندارم. البته جدیداً مقاله‌ای خواسته باشی برای مجله‌ای بفرستی، ابتدای امر از تو می‌خواهند که میزان همانندجویی را طی نامه‌ای برایشون ارسال کنید». همچنین در مصاحبه کد ۱۲، فرد حاضر در مصاحبه اشاره می‌کند که «برای ارزیابی منبع اطلاعاتی و سرقت علمی با استفاده از نرم‌افزارهای تخلفات پژوهشی در ایران و خارج از کشور، با این نرم‌افزارها کار نکرده‌ام و آشنایی ندارم».

عدم آشنایی با سبک‌های استنادی به عنوان یکی دیگر از چالش‌های مطرح در بین دانشجویان علوم ورزشی است. تعدادی از دانشجویان حاضر در مصاحبه‌های صورت گرفته همچون (مصاحبه‌های کد ۱، ۸، ۱۹) اشاره می‌کنند که با سبک‌های استنادی آشنایی ندارند. برخی از آن‌ها همچون مصاحبه‌شونده کد ۱۹ اشاره می‌کند «با سبک‌های استنادی آشنایی زیادی ندارم. در درس‌های روش تحقیق کمتر به آن پرداخته شده است» نکته جالبی که این مصاحبه‌شونده اشاره می‌کند اینست که در درس‌های روش تحقیق کمتر به آن اشاره شده است. تجربه نگارندگان مقاله حاضر در کلاس‌های کارشناسی ارشد دانشگاه‌های مختلف نیز نشان می‌دهد که معمولاً در دوره‌های کارشناسی در درس روش تحقیق به این موضوع کمتر توجه می‌شود.

مصاحبه‌شونده کد ۱ نیز به موضوع سبک‌ها و فرمت‌های استناددهی توجه کرده و با اشاره به اینکه صحت و دقت منابع در ورود صحیح آن‌ها برایش اهمیتی ندارد بیان می‌کند که «صحت و دقت منابع در ورود صحیح آن‌ها، برام ملاک نیست، یعنی تا الان به آن‌ها توجه نکرده‌ام، در کل به نحوه ورود اطلاعات و فرمت‌های استناددهی آشنایی آنچنان ندارم» (مصاحبه کد ۱).

درباره چگونگی اعتباریابی منابع توسط دانشجویان علوم ورزشی دانشگاه بیرجند حاضر در مصاحبه‌های پژوهش، پس از تحلیل داده‌ها، تعداد ۳۴ کد آزاد بدست آمد. کدهای آزاد شامل کدهای «بررسی اطلاعات کتابشناختی مقاله، بررسی بخش نتیجه‌گیری مقاله، بررسی چارک مقاله، بررسی چکیده مقاله، بررسی روش‌شناسی مقاله، بررسی ضریب تاثیر مقاله، بررسی کیفیت اطلاعات مقاله، ارزیابی نویسندگان اثر، ساختگی نبودن اسامی، جعلی نبودن نویسنده، ساختگی نبودن وابستگی سازمانی نویسندگان، صلاحیت نویسندگان، برجسته بودن نویسنده، تخصص نویسنده، توصیه استادان، رتبه دانشگاهی نویسنده، سرشناس بودن نویسنده، وابستگی سازمانی نویسنده، استفاده از شبکه‌های اجتماعی، توجه به اعتبار مجله، توجه به پایگاه اطلاعاتی نمایه‌کننده مجله، جی سی آر (JCR) بودن مجله، نمایه شدن در سایمگو، توجه به اعتبار ناشر، توجه به انسجام و ساختار نگارشی منابع، توجه به تعداد منابع، توجه به تناسب اهداف با سوالات، توجه به داوری مقاله، توجه به روزآمدی منابع، بررسی عنوان اثر، توجه به محتوا در اثر، دسترسی به متن کامل مقاله، صحت و دقت اطلاعات کتابشناختی و مشورت با استاد راهنما» بود.

پس از دسته‌بندی کدها، ۱۵ کد محوری زیر از مجموع ۳۴ کد آزاد استخراج شد که عبارت از «ارزیابی مقاله، ارزیابی نویسندگان اثر، اعتباریابی با کمک شبکه‌های اجتماعی علمی، توجه به اعتبار مجله، توجه به اعتبار ناشر، توجه به انسجام و ساختار نگارشی منابع، توجه به تعداد منابع، توجه به تناسب اهداف با سوالات، توجه به داوری مقاله، توجه به روزآمدی منابع، توجه به عنوان اثر، توجه به محتوای اثر، دسترسی به متن کامل مقاله، صحت و دقت اطلاعات کتابشناختی و مشورت با استاد راهنما» بودند.

به عنوان مثال «توجه به اعتبار مجله» و «توجه به اعتبار ناشر» دو کد اصلی استخراج شده از داده‌های حاصل از مصاحبه با افراد حاضر در پژوهش بودند که در مصاحبه‌های کد ۱، ۱۰، ۱۲ و ۱۹ به آن‌ها اشاره شده است. مرتبط با کد محوری «توجه به اعتبار مجله»، کدهای اصلی «توجه به اعتبار مجله»، «توجه به پایگاه اطلاعاتی نمایه‌کننده مجله»، «جی سی آر بودن مجله» و «نمایه شدن در سایمگو» از میان مصاحبه‌های انجام شده، استخراج شد. به عنوان مثال، مصاحبه‌شونده کد ۱۲ اشاره می‌کند که «در مورد بررسی اطلاعات کتابشناختی و حوزه علم‌سنجی نیز فقط بحث چارک مجلات و شناسه اچ ایندکس مجله مدنظر است که خیلی هم برام مهم است». و مصاحبه‌شونده کد ۱۰ نیز بیان می‌کند که «ولی برام مهم

هستند که کیو وان باشد و در کدام پایگاه اطلاعاتی نمایه شوند. صحت و اعتبار مجله را از رو همین که در کدام پایگاه نمایه شوند، متوجه میشوم».

همچنین مرتبط با کد محوری «توجه به اعتبار ناشر»، مصاحبه شوندگان کد ۱، ۱۰، ۱۲ و ۱۹ اشاره کرده اند که اعتبار ناشر برایشان اهمیت دارد و از ناشران معتبر انتظار آثار معتبر را دارند و اولویت آن‌ها برای انتخاب یک اثر پژوهشی مناسب، ناشر معتبر است. به عنوان مثال مصاحبه شونده کد ۱ اشاره می‌کند که «ناشر برام اهمیت زیادی دارد. یک منبع اطلاعاتی توسط چه ناشری منتشر شده است، بیشتر از بقیه برام مهم است» همچنین مصاحبه شونده کد ۱۰ معتقد است که «در مورد کتاب و وبسایت خیلی برام مهم هست که ناشر آن چه فرد یا سازمانی است. ناشر معتبر یا فرد معتبر و شناخته شده‌ای، مسلماً اعتبار دارد و مورد قبول همگی هست. به پژوهش اطمینان میکنم و دانلود کرده و مطالعه میکنم» یا مصاحبه شونده کد ۱۲ در اولویت انتخاب یک اثر به ناشر آن توجه می‌کند «اولویت من برای انتخاب یک اثر پژوهشی، ناشر اثر خیلی برام مهم است؛ مثلاً یک کتابی که توسط اشپیرینگر منتشر شده باشد؛ حتما مطالعه میکنم که در حوزه کاری من باشد؛ یا در مورد کتابهای فارسی، ناشران دانشگاهی را بیشتر مدنظر قرار میدهم».

در مجموع و بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر به نظر می‌رسد، توجه به مسئله اعتباریابی منابع و کیفیت اطلاعات و لزوم آموزش مهارت کافی و مستمر در این زمینه امری است که باید توسط برنامه‌ریزان این حوزه مورد توجه قرار گیرد. آموزش مهارت‌های مورد نیاز دانشجویان در تعیین کیفیت و اعتبار منابع با توجه به معیارهای ارزیابی موجود و در قالب دوره‌های آموزشی، کارگاه‌ها، پروژه‌ها و پژوهش‌ها از جمله اقدامات فوری در این زمینه محسوب می‌شود.

پژوهش حاضر با هدف شناسایی روش‌های اعتباریابی منابع در بین دانشجویان علوم ورزشی دانشگاه بیرجند طراحی و اجرا شد. با روش گردند تئوری و با رویکرد کیفی، ۶۷ نفر از دانشجویان علوم ورزشی دانشگاه بیرجند با استفاده از مصاحبه نیمه‌ساختاریافته مورد مصاحبه قرار گرفتند و با استفاده از کدگذاری با کمک نرم افزار مکس کیودا نسخه ۲۰۲۰ تحلیل داده‌ها انجام شد. شواهد حاصل از گردآوری داده‌های حاصل از مصاحبه‌ها (همچون «عدم آشنایی با نحوه بررسی تخلفات پژوهشی، عدم آشنایی با بررسی تخلفات پژوهشی، عدم آشنایی با بررسی سرقت علمی، عدم آشنایی با سبک‌های استنادی، عدم آشنایی با اندنوت، اهمیت نداشتن رتبه علمی نویسنده و عدم آشنایی با اعتبار مقالات دسترسی آزاد») نشان داد که دانشجویان حاضر در جامعه پژوهش برخی چالش‌ها در اعتباریابی منابع را دارند.

همچنین دسته‌بندی کدهای باز حاصل از مصاحبه نشان داد که دانشجویان علوم ورزشی دانشگاه بیرجند در مجموع ۱۵ کد محوری از مجموع ۳۴ کد آزاد، شامل «ارزیابی مقاله، ارزیابی نویسندگان اثر، اعتباریابی با کمک شبکه‌های اجتماعی علمی، توجه به اعتبار مجله، توجه به اعتبار ناشر، توجه به انسجام و ساختار نگارشی منابع، توجه به تعداد منابع، توجه به تناسب اهداف با سوالات، توجه به داوری مقاله، توجه به روزآمدی منابع، توجه به عنوان اثر، توجه به محتوای اثر، دسترسی به متن کامل مقاله، صحت و دقت اطلاعات کتابشناختی و مشورت با استاد راهنما» را به عنوان روش‌های اعتباریابی منابع مورد استفاده قرار می‌دهند.

دانشجویان و پژوهشگران در هنگام ارزیابی اعتبار اطلاعات به ویژگی‌های معنایی اطلاعات باید توجه کنند و ویژگی‌های سطحی و ویژگی‌های منبع در مرحله بعدی ارزیابی اعتبار اطلاعات قرار گیرد. در زمینه دسترسی آزاد یافته‌ها نشان داد که دانشجویان در صورتی مقالات دسترسی آزاد را معتبر می‌دانند و از آن استفاده می‌کنند که مؤلفه‌های برخورداری از فرایند داوری، کیفیت محتوای مقاله و برخورداری از نویسنده معتبر و مشهور در آن رعایت شده باشد و به نوعی با توجه به این موارد نگرش مثبتی به این نوع مقالات خواهند داشت. اگر این مؤلفه‌ها به خوبی در این نوع مقالات رعایت شود این نوع مقالات تاثیر مثبتی بر روند پژوهش دارند.

به ویژه سیاست‌گذاران و مسئولان وزارت علوم باید در زمینه ایجاد سازوکارهایی برای تعیین کیفیت سایت‌های اینترنتی، اقدامات و تدابیر عملی و فنی را به کار گیرند. پیشنهاد می‌شود برای درک بهتر مشکلات، از سایر روش‌های کیفی و ترکیبی

همانند بلنداندیشی و فیلمبرداری با سیاهه‌های واری استاندارد در پژوهش‌های بیشتر و گسترده‌تری برای دستیابی به نتایج تعمیم‌پذیرتر و گسترده‌تر انجام شوند.

به نظر می‌رسد آموزش شیوه اعتباریابی منابع به دانشجویان علوم ورزشی حاضر در پژوهش احساس می‌شود و آموزش آنان می‌تواند چالش‌های اعتباریابی منابع را در بین دانشجویان کمتر نماید و شیوه اعتباریابی منابع آنان را بهبود بخشد. پیشنهاد می‌شود داده‌های حاصل از این پژوهش به صورت یک پژوهش کمی در بین دانشجویان دانشگاه بیرجند و سایر دانشگاه‌های مختلف کشور مورد سنجش قرار گیرد.

مشارکت نویسندگان

رحمان معرفت: تهیه پیش‌نویس مقاله، انجام اصلاحات و مراحل انجام مقاله، بررسی و کنترل نهایی مقاله.

محمود سنگری: گردآوری داده‌ها و انجام مصاحبه‌ها، انجام اصلاحات و مراحل انجام مقاله، بررسی و کنترل نهایی مقاله.

تشکر و قدردانی

پژوهشگران از دانشجویان محترم علوم ورزشی دانشگاه بیرجند که در فرایند گردآوری داده‌ها مشارکت داشتند تشکر و قدردانی می‌کنند. پژوهش حاضر، نتیجه طرح پژوهشی نوع الف در دانشگاه سمنان به شماره قرارداد ۱۴۰۳۱۳۲ ط/۲۲۶/۱۴۰۳ مورخ ۱۴۰۳/۰۴/۱۲ است که به این وسیله از معاونت پژوهش و فناوری دانشگاه سمنان تقدیر و تشکر می‌گردد.

حامی مالی

حمایت مالی از این پژوهش از طرف دانشگاه سمنان، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی در قالب طرح پژوهشی نوع الف انجام شده است.

تضاد منافع

هیچ تضاد منافی مرتبط با انتشار این مقاله وجود ندارد.

منابع

- آذرنگ، عبدالحسین. (۱۳۹۹). دانشنامه ویکی‌پدیا، گنجینه‌ای برای انواع استفاده‌ها و سوء استفاده‌ها. جهان کتاب، ۲۵ (۱۱-۱۲)، صص. ۳۸-۴۲.
- انجمن کتابخانه‌های دانشکده‌ای و پژوهشی (۲۰۱۰). استانداردهای سواد اطلاعاتی برای روان‌شناسی. ترجمه علی حسین قاسمی. قابل دسترس در: https://www.ala.org/acrl/sites/ala.org.acrl/files/content/standards/Psychology_Farsi.pdf
- روزبهنی، معصومه و ریاحی‌نیا، نصرت. (۱۳۹۵). شناسایی شاخص‌های اعتبار در ارتباطات علمی (مطالعه و استناد) از دیدگاه اعضای هیئت علمی دانشگاه خوارزمی. تعامل انسان و اطلاعات. ۳ (۲).
- کشاوری، حمید؛ شعبانی، علی؛ وصفی، محمدرضا (۱۳۹۳). اعتبارسنجی اطلاعات سلامت موجود در وب، توسط دانشجویان و اعضای هیأت علمی رشته‌های پزشکی، پرستاری و مامایی. تحقیقات کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاهی، ۴۸ (۴)، ۴۷۷-۴۹۹.
- مرادی، نورالله. (۱۳۸۴). مرجع‌شناسی: شناخت خدمات و کتاب‌های مرجع. تهران، فرهنگ معاصر.
- معرفت، رحمان. (۱۳۹۶). شناسایی و تدوین میکرومدل بافتی سواد اطلاعاتی برای دانشجویان روان‌شناسی. (پایان‌نامه دکترای علم اطلاعات و دانش‌شناسی. دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه خوارزمی).
- معرفت، رحمان. (۱۴۰۱). مهارت‌های پایه سواد اطلاعاتی برای دانشجویان روان‌شناسی. ویراستار فنی: پرویز صباحی، ویراستار زبانی: سید حسین طباطبایی، سمنان: انتشارات دانشگاه سمنان.

هومن، حیدرعلی (۱۳۹۱). راهنمای عملی پژوهش کیفی. تهران: سمت.

Reference

- Azarang, A. H. (2019). Wikipedia, a treasure trove for all kinds of uses and abuses. *Jahan Kitab*, 25 (11-12), pp. 38-42. [In Persian].
- Cader, R.(2013). Judging Nursing Information on the World Wide Web, *CIN: Computers, Informatics, Nursing*,13(2), 66–73.
- Charmaz, K.(2006). *Constructing Grounded Theory: A Practical Guide Through Qualitative Analysis*. Los Angeles, CA: Sage Publication.
- Charmaz, K.(2014). *Constructing Grounded Theory*. Sage, 2014.
- Creswell, J. W.(2003) . *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*, Second Edition. Sage Publications.
- Ghasemi, A. H.(2006). Information Literacy Competency For Higher Education. *Iranian Journal of Information Processing and Management*, 21(4): 97-119, [In Persian].
- Hooman, H.(2012). *Practical Guide to Qualitative Research*. Tehran: Samt, 2012. [In Persian].
- Keshavarz, H.(2014) . How Credible is Information on the Web: Reflections on Misinformation and Disinformation? *Infopreneurship Journal*,1(2), 1-17.
- Keshavarz, H., Vasfi, M. and Shabani, A.(2015). Assessing health information on the web by medicine, nursing and midwifery students and Faculty members. *Journal of Academic Librarianship and Information Research*, 48(4): 477-499. [In Persian].
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (2000). *Naturalistic Inquiry*. Newbury Park, CA: Sage Publications.
- Liu, M.(2000) . Assessing human information processing in lending decisions: A machine learning approach. *Journal of Accounting Research*, 60(2), 607-651. <https://doi.org/10.1111/1475-679X.12427>.
- Liu, Z., & Huang, X. (2005). Evaluating the credibility of scholarly information on the web: A cross cultural study. *The International Information & Library Review*, 37(2), 99-106.
- Marefat, R.(2022). *Basic Information Literacy Skills for Psychology Students*. Technical Editor: Parviz Sabahi, Linguistic Editor: Seyed Hossein Tabatabaei, Semnan: Semnan University Press.
- Marefat, R., (2017). *Identifying and developing a textural micromodel of information literacy for psychology students*. (PhD thesis in Information Science. Faculty of Psychology and Educational Sciences, Kharazmi University). [In Persian].
- McCann T, Polacsek M. Understanding, choosing and applying grounded theory: part 1. *Nurse Researcher*. 2023 Dec 7;31(4). doi:10.7748/nr.2023.e2136.
- Moradi, N.(2005). *Reference Studies: Understanding Reference Services and Books*. Tehran, Contemporary Culture. [In Persian].
- Ruzbahani M, Riahinia N.(2016). Identifying Credibility Criteria in Scholarly Communication (Reading and Citing) form the Standpoints of Faculty Members of Kharazmi University. *Human Information Interaction*, 3 (2). [In Persian].
URL: <http://hii.khu.ac.ir/article-1-2536-fa.html>